

Gittin Sources 48

תוספתא מסכת קידושין פרק ג הלכה ג

ג ע"מ שאדבר עליך לשלטון^ג אם דבר^ד עמה כדרך המדברים מקודשת ואם לאו אינה מקודשת [במה שאדבר עליך לשלטון אם דבר^ה עמה בש"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת]:

מרכבת המשנה (חעלמא) הלכות איסורי ביאה פרק יז הלכה טז

אמנם אחר העיון דברי רבנו ברורים דבפ"א מהל" נערה מבואר מלשון רבנו דכל אנוסה ומפונה שנושא אותה האונס ומפתה א"צ שיחזור ויקדשנה אלא סגי בנשואין לבד דהיינו חופה או ביאה לשם אישות והטעם דכשנושאה מהני למפרע הביאה של זנות לאירוסיין ואם אינו כונסה אין כאן אפי' ריח קידושין

רש"י מסכת קידושין דף ט עמוד ב

אמר קרא בעולת בעל - כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל.
כעורה זו - בתמיה וכי אינה מקובלת עליך שאתה מחזר ללמדה ממקום אחר

רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה א

קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובוועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה, כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר +דברים כ"ב+ כי יקח איש אשה ובא אליה.

תלמוד ירושלמי מסכת קידושין פרק א הלכה א

עד כדון בישראל בנכרים רבי אבהו בשם ר' אלעזר כתיב [בראשית כג] הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל על הבעולות הן חייבין ואינן חייבין על הארוסות מילתיה דרבי אלעזר אמרה והוא שנתכוון לקנותה מילתיה דשמואל אמרה אפילו לא נתכוון לקנותה דמר רבי יונה בשם שמואל זונה עומדת בחלון באו עליה שנים הראשון אינו נהרג והשני נהרג על ידיו וכי נתכוון הראשון לקנותה

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פא עמוד א

מתני'. המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, ב"ש אומרים: אינה צריכה הימנו גט שני, ובה"א: צריכה הימנו גט שני. אימתי? בזמן שנתגרשה מן הנשואין. ומודים, בנתגרשה מן האירוסיין - שאינה צריכה הימנו גט שני, מפני שאין לבו גס בה. גמ'. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן: מחלוקת - בשראיה שנבעלה, דב"ש סברי: אדם עושה בעילתו בעילת זנות,

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עב עמוד ב

איתמר: קידשה על תנאי וכנסה סתם, רב אמר: צריכה הימנו גט, ושמואל אמר: אינה צריכה הימנו גט. אמר אביי: לא תימא טעמיה דרב, כיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאיה, אלא טעמא דרב, לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. הא פליגי בה חדא זימנא! דאתמר: קטנה שלא מיאנה והגדילה, עמדה ונישאת - רב אמר: אין צריכה גט משני, ושמואל אמר: צריכה גט משני! צריכא, דאי אתמר בההיא, בההיא קאמר רב - משום דליכא תנאה, אבל בהא דאיכא תנאה - אימא מודי ליה לשמואל; ואי אתמר בהא, בהא קאמר שמואל, אבל בהך אימא מודי ליה לרב, צריכא.

שלטי הגבורים מסכת כתובות דף לד עמוד א

לשון ריא"ז

בעל הרי זו מקודשת קדושין גמורין ואפי' קידש על תנאי ובעל על תנאי ואמר הריני בועליך ע"מ שאין עליך מומין או נדרים או על תנאי אחר כגון ע"מ שירצה אבא אף על פי שלא רצה האב מקודשת לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות שהרי זו תחלת בעילתו לשם אישות היתה וזו שהתנה כסבור שלא יעברו על תנאה ולפיכך אף על פי שלא נתקיים התנאי הרי א"א לבטל בעילת האישות והרי זו מקודשת.

תוספות מסכת גיטין דף לג עמוד א ד"ה ואפקעינהו רבנן

ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה - הקשה ה"ר שמואל אם כן יחפה על בת אחותו וכשיבואו עדים שזינתה ישלח לה גט ויבטל שלא בפני שליח ופקעי קידושין ונמצא שהיא פנויה ואומר ר"י דלא קשה דאין לחוש אלא כשמחפה עליה שלא כדין אבל הכא כדין מחפה ומן התורה פטורה ועוד הקשה רבי' שמואל דהיכי מחייבין לעולם מיתה אשת איש שזינתה והא התראת ספק היא דשמא ישלח לה גט ויבטלנו ועוד יכולין ממזרים ליטהר ואומר ר"ת דכי האי גוונא לא הוי התראת ספק דאזלין בתר רובא ורוב אין מגרשין נשותיהן וכששולחין גט אין מבטלין ועוד דאוקמינן אחזקתה שהיא עכשיו נשואה דאם לא כן נזיר שהיה שותה יין או מטמא למתים אמאי לוקה דאם אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחת ואחת (נזיר דף מב.) והא התראת ספק היא שמא ישאל על נזירותו ומה שהקשה אם כן יחפה על בת אחותו ויכולין ממזרין ליטהר אי ידעינן שלכך מתכוין לא מפקעינן קדושין מיניה דלתקנה עשו חכמים ולא לתקלה שמתוך כך יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות אבל אם ברור לנו שלא נתכוין לכך לא חיישינן אם יכולים ליטהר.

תוספות הרא"ש מסכת גיטין דף לג עמוד א

ואפקעוהו רבנן לקידושי מיניה. הקשה רבי' שמואל א"כ יחפה אדם על בת אחותו שזינתה וישלח לה גט ויבטלנו שלא בפני השליח ויהיו הקידושין מופקעין ונמצא שהיתה פנויה, ונראה דל"ק דמה שהקפידו חכמים שלא יחפה ותקנו זמן בגט היינו לפי שהיה מחפה עליה שלא כדין אבל הכא כדין מחפה עליה ומן התורה היא פטורה. ועוד הקשה רשב"ם והיאך אשת איש נהרגת ע"ז זנות דהא הויה התראת ספק שמא ישלח לה גט ויבטלנו, ועוד יכולים ממזרים ליטהר, ומתוך כך היה מפרש רשב"ם דה"ק ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה כלומר חכמים היו מפקיעין הקידושין אם היה מבטלו הלכך אגן סהדי שאין בלבו לבטלו שלא יהיו בעילותיו בעילות זנות, וקשה לר"ת תינח נשואה ארוסה מאי איכא למימר, אלא ודאי כה"ג לאו התראת ספק היא דאזלין בתר רובא ורוב אין מגרשין נשותיהם וגם המגרשים אינם מבטלים הגט, ועוד דאוקמה אחזקתה כמות שהיא עכשיו נשואה, דאלת"ה הרי נזיר שהיה שותה יין ומטמא למתים אמאי לוקה כשאמרו לו אל תשתה אל תשתה וחייב על כל אחת ואחת שמא ישאל על נזירותו והויה התראת ספק. ומה שהקשה א"כ יחפה על בת אחותו ויכולים ממזרים ליטהר, אי ידעינן שלכך מתכוין לא פקעי קדושין מינה כי לתקנה עשו חכמים ולא לתקלה אבל אם ברור לנו שלא נתכוין לכך לא חיישינן אם יכולים ממזרים ליטהר.

חדושי הרשב"א מסכת כתובות דף ג עמוד א

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה. וא"ת מאי שנא מטבע במים שאין להם סוף דלא אפקעינהו רבנן לקידושיה משום עגינות, י"ל דבכדי לא מפקיעי להו רבנן לקידושי אלא היכא דאיכא סרך גיטא כדהכא א"נ בעד אחד מעיד שמת בעלה דההיא נמי משום תקנת עגונות היא כדאיתא בריש פרק האשה רבה (פ"ח א') דסמכה אהימנותיה דעד ואפילו בגוי מסיח לפי תומו, ועיקר טעמא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה, וכן פירש"י ז"ל בשבת פרק חבית (קמ"ה ב') גבי אין עד מפי עד כשר אלא בעדות אשה בלבד, ואף על גב דכי אתי בעל תצא מזה ומזה והולד מן האחרון ממזר גמור כדאיתא התם בפרק האשה רבה היינו טעמא משום דלא אפקעינהו רבנן לקידושיה לגמרי אלא משום דסמכין אדיוקא דאיתתא ומימר אמרי איתתא דיקא ומינסבא וכיון שבא הבעל איגלי מילתא דלא דיקא שפיר, ומ"מ מעיקרא לא אפקעינהו רבנן לקידושיה אלא משום סרך דעד אחד אבל בכדי בטבע במים שאין להם סוף לא תקינו, וההיא דאותבה אבי כרסיא ואתא חבריה וחטפה מיניה והווי תמן רב ברונא ורב חננאל ולא אצרכוה גיטא (יבמות ק"י א'), אי נמי בתלוהו וקדיש דאפקעינהו רבנן לקידושיה כדאיתא התם בפ' חזקת הבתים (מ"ח ב'), התם משום דעיקר הקידושין שלא ברצון חכמים היו דהוא עשה שלא כהוגן אבל במקום שחלו הקידושין ברצון חכמים והשתא הוא דאפקעינהו להו אי איכא סרך גיטא אין אי לא לא, והכא נמי לאו אפקעתא גמורה היא אלא משום דאמדינן ליה לדעתיה דבעל דאסקה אדעתא לאונסיה ומדאיבעי ליה לאתנויי ולא אתני ש"מ אחולי אחליה לאונסיה, ותדע לך דהא אונסא דלא שכיח כלל כגון אכלו ארי או נשכו נחש ונפל עליו הבית דלא מסיק להו אינש אדעתיה הויה אונס כדאיתא בפרק מי שאחזו (ע"ג א'), אלא ודאי טעמא דאפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה בשאר אונסין משום דמימר אמרינן דאסקינהו אדעתיה ואחולי אחלינהו הוא, ועוד תדע דהא למאן דאית ליה טענת אונס בגיטין ולא תקינו רבנן כלל לא משום צנועות ולא משום פרוצות באונס דשכיח כהפסקת נהרא אין טענת אונס ושרינן לה לעלמא משום האי טעמא דאמדי' ליה לדעתיה, והכא ה"ק שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות וכי היכי דלא לישוניהו רבנן לבעילותיו בעילת זנות אף הוא מסיק אדעתיה כל אונסא ואפילו אונסא דשכיח ולא שכיח ומחיל להו, ואפילו קדיש בביאה נמי מסיק אדעתיה הכי כי היכי דלא ליפקעינהו רבנן לקידושי מיניה והויה בעילתו בעילת זנות למפרע, אבל אונסא דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתיה הילכך אכלו ארי אין לנו.

בית יוסף אבן העזר סימן כח

כא (ב) כתב רבינו ירוחם (נכ"ב ח"ד דף קפז ע"ד) בשם הרשב"א (שו"ת ח"א סי' אלף רו) שכל ציבור יש להם כח לעשות הסכמה ביניהם דכל מאן דמקדש בלא עשרה שלא יהו קידושיו קידושין. והריב"ש כתב בתשובה סימן שצ"ט שיכולים הקהל לתקן שכל מי שיקדש שלא בידיעת נאמני הקהל ובפניהם ובפני עשרה יהיו קידושיו מופקעין ובטלים ומעתה ובאותו זמן מפקיעים הקהל כסף או שוה כסף שיקדש בו והמקדש כנגד תקנתם זו אין קידושיו קידושין ואינה צריכה גט זהו מה שנראה לי להלכה אבל למעשה הייתי חוכך להחמיר ולא הייתי סומך על דעתי זה לחומר הענין להוציאה בלא גט אם לא בהסכמת כל חכמי הגלילות כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא עכ"ל. וכ"כ הרשב"א בתשובה סימן אלף ר"ו ששורת הדין רשאים לעשות כן ובלבד שיסכימו בכך אנשי העיר ואם יש ת"ח שם צריך לעשות מדעתו ומעשה היה בעירנו ודנתי בדבר לפני רבותי ומורי הרמב"ן הודה לדברי ומכל מקום עוד צריך להתיישב בדבר עכ"ל: וז"ל ה"ר שלמה בן הר"ש בר צמח בתקנת הפקעת הקידושין לא נעשה בה מעשה לעולם וכבר נשאל לראשונים ולא סמכו לעשות בה מעשה וכ"כ א"א בתשובה (תשב"ץ ח"א סי' קלג). והרשב"א בסימן תקנ"א (בח"א) כתב וז"ל אילו רצו לתקן הקהלות או כל קהלה וקהלה לגדור בפני תקלות אלו יעשה תקנה במעמד כולם ויפקיעו מעתה ועד עולם או עד זמן שירצו כל ממון שינתן לשום אשה מקהלים הפקעה גמורה הפקר גמור אלא אם כן תקבלם האשה מדעתה ומדעת אביה או בפני פלוני ופלוני וכן מצאתי לרב שרירא גאון שכן נהג הוא ואבותיו ואמר לציבור אחד לנהוג כן וכן ילמד אדם בתוך ביתו וילמד לנערותיו לאסור על עצמן על דעת המקום ועל דעת הרבים בלא שום פתח היתר וחרטה כל ממון שינתן לה בתורת קידושין אפילו תקבלם מדעתה אם לא בפני פלוני ופלוני וכן הודעתי אני פעמים לבנות עירנו עכ"ל הרשב"א ובסימן תר"ב כתב אשה שנדרה הנאה מראובן ואמרה כל נכסי פלוני עלי כקרבן ואחר כך בא אותו ראובן וקידשה נראה בעיני פשוט שאינה מקודשת וכן הנהגתי אני במקומי להסיר המכשולות מפני הרמאין. ומה ששאלת אם אמרה כל שיגיע לידי משל פלוני באיזה צד הרי הקדש תיכף שיגיע לידי בזה אני חוכך לאיסור והוה ליה ספיקא בדאורייתא וצריכה גט. ובסימן תר"ג כתב על אשה שנדרה הנאה מפלוני וקידשה בשטר דמקודשת. כתב מהרי"ק בשורש פ"ד קהל שעשו תקנה בחרם ששום בר ישראל לא יקדש אשה בפחות מעשרה בני אדם ועבר אחד וקידש בפחות מעשרה קידושיו קידושין וה"ה למקדש שעובר על חרם ר"ג וכ"כ הר"ש בר צמח בתשובה (שם) וכ"כ בארחות חיים (הלכות קדושין סי' ג אות ג) בשם הרשב"א (עי' ח"א סי' תק"נ):

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן כח סעיף כא

הגה: [מ] [ל] קהל שתקנו [לא] ועשו הסכמה ביניהם שכל מי שיקדש בלא עשרה או כיוצא בזה, ועבר אחד וקידש, חיישין לקידושין וצריכה גט. [מ] אף על פי שהקהל התנו בפירוש שלא יהיו קדושיו קדושין [נ] והפקירו ממונו, אפ"ה יש [א] להחמיר לענין מעשה